

***Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder***

Direktør for Dansk Skoleforening for Sydslesvig Lars Kofoed-Jensen Ved mødet på Jernved Danske Skole Fredag den 24. maj 2019 kl. 18

Min bedste ven er svensker

Foreningen Norden fylder 100 år i år – derfor har SSF også valgt, at Norden indgår i mottoet for dette års årsmøder i Sydslesvig.

Jeg kan godt lide denne understregning af, at ”når Danmark er en del af Norden, så er Sydslesvig en del af Norden”. I Skoleforeningen oplever vi også ind imellem, at mennesker med andre nordiske rødder end danske finder vejen til os – vi har da bl.a. haft en norsk formand. Og vi har også enkelte i systemet, som nu går i skole på dansk, selvom familiens modersmål måske er et andet nordisk sprog.

Det gode samarbejde med Norden anses nok af mange som en selvfølge, for vi har så meget tilfælles, at alt andet ville være tåbeligt. Men jeg tror bare ikke, at det er helt så selvfølgeligt længere – bl.a. fordi de nordiske sprog (jeg tænker her primært på dansk, svensk og norsk) fjerner sig mere og mere fra hinanden. Det sker nok især, fordi de unge ikke længere lærer nabosprogene i hverdagen. Som gammel tysklærer kender jeg det med unge danskeres tyskkundskaber – hvor nabosproget altså ikke beherskes længere – heller ikke bare til husbehov – ikke engang i Sønderjylland. Det må også mange sydslesvigere have bemærket. Det sker, fordi medieverden har ført til, at kun to sprog dyrkes i hvert land: dansk og engelsk – og i de andre lande ligeså svensk og engelsk, norsk og engelsk, finsk og engelsk, islandsk og engelsk.

Så kan vi jo heldigvis bare snakke engelsk sammen. Men spørgsmålet er, om vi gør det – altså snakker sammen.

Det er jeg lidt bange for, at vi ikke gør.

Jørn Lund, dansk fremtrædende sprogmand, var for efterhånden mange år siden med til at sætte ord på, hvorfor danskere ikke forstod svensk eller norsk mere (eller dansk med dialekt eller accent for den sags skyld). Han kaldte fænomenet for ”dovne ører” – for hans udgangspunkt var, at sprogene indeholder så mange ligheder, at man godt kan forstå dem ud fra sit modersmål, men – og det MEN bliver større og større – det er selvfølgeligt nødvendigt, at man anstrenger sig og lytter meget aktivt – indtil man har lært det. For så kommer man også til et punkt, hvor man ikke kan forstå at man ikke kunne forstå det – forstår I?

Og det her med at anstrenge sig og lytte meget aktivt har ikke så gode kår i dag. Der er så mange andre ting vi også skal, så er det jo nemmere at hoppe over, hvor gærdet er lavest – og der kommer så det engelske ind som ”laveste fællesnævner”.

Hvis vi nu alle nordiske beherskede engelsk på modersmålsniveau, holdt nogle af mine indvendinger ikke stik – men sådan er det bare ikke.

Danskere er gode til engelsk – bare ikke helt så gode som de tror – og de griner af engelsk med svensk eller norsk accent – i stedet for at lytte efter, hvad der bliver sagt. Og for næsten alle forbliver engelsk et fremmedsprog. Engelsk er godt nok, når de store skibe bringer svenske og norske folk til Kiel for at dyrke grænsehandel – men det er ikke den slags samtaler, jeg snakker om.

Der ligger en mulighed for at snakke direkte sammen på vore modersmål - (og her anerkender jeg med det samme, at det ikke gælder finsk og islandsk – og det bliver så ikke bedre af, at mange islændingene ikke mere lærer dansk og mange finner ikke svensk) – Der ligger en mulighed, hvis vi altså anstrenger os lidt. Vi har så grundlæggende fælles kultur og værdier på en lang række områder, så der virkelig er grund til at anstrenge sig – for i en tid, hvor mange af disse værdier om social retfærdighed, menneskerettigheder (herunder måske særligt retten til at være den man vil, fx uden pligt til at være dansk eller tysk på en ganske bestemt måde) og samfundsengagement er under pres, ville det være godt at snakke tættere sammen, så vi kunne formulere modstemmer til de nationalistiske, isolationistiske og selvhævdende stemmer, som råber så højt i såvel Europa som i dele af den vestlige verden, vi normalt mener vi har meget tilfælles med.

Vi har så meget tilfælles, når vi snakker pædagogik, skolesyn, foreningsliv, samfundsopgaver. Langt mere end hvis vi kigger til den angelsaksiske verden. Men vi får ikke læst den svenske eller norske bog (som ellers er endnu lettere end når det tales – og omvendt er det også meget lettere for svenskere og nordmænd at læse dansk end at forstå talt dansk) – for vi er ved at glemme vore nordiske brødre. Og det selvom vi helt fra barnsben deles om Pippi, Emil (nå ja Michel for nogle i Sydslesvig), Kardemommeby, Mumitrolde – og siden kom SKAM, Broen, Wallander, Varg Veum – ja dem som er til krimier er ikke i tvivl. Og nordmænd er ikke kedelige som myseost og har altid langrendski på, og svenskere ikke afskyelige som surstrømming og uden humor, fordi alkohol skal hentes på Systemet. Hvis I ikke kender Selskabsrejsen med Lasse Åberg, Sveriges Jacques Tati, har I store grin til gode – men I kan altså ikke få dem med tysk tekst eller tale – jeg har prøvet. Man kan have det "greit" med normænd og en masse "kul" (udtales med y) med svenskere – hvis man altså vil.

Her er jeg jo allerede inde på en anden dimension, som spiller en særligt stor rolle for mig – som ikke har noget med samfundsnytte eller ideologi at gøre. Chancen for dybe personlige venskaber. Hvis man får lov at tale sit modersmål og den anden føler sit modersmål forstået, så har vi basis for at kunne knytte venskaber. Modersmålet indeholder netop noget andet end FREMMEDsproget. Når vi smider det nordiske væk, kasserer vi mange potentielle venskaber. Venskaber vi kunne opnå uden at skulle lære et helt nyt sprog – hvis vi bare ville dyrke lidt øre-fitness og ikke give efter for de dovne ører.

Min bedste ven er faktisk svensker – gennem mere end 30 år har vi beriget hinanden. Vi sås som minimum en hel uge hver sommer i næsten 25 år på et badmintonkursus. Nu ses vi sjældnere – men venskabet er bygget op gennem mange år og nu umisteligt. Ja, jeg snyder lidt – for jeg er vokset op på Sjælland og er så gammel, så jeg så svensk fjernsyn – og når jeg skulle tale med PG, kastede jeg mig ud i det svenske, så godt jeg kunne. Pippi havde jo lært mig, at når jeg ikke havde prøvet, kunne jeg jo ikke vide om jeg kunne – og jeg kunne altså. Men fordi PG og jeg kender nabosproget, hinandens modersmål, kunne vi blive nære venner. Jeg kunne berige mit liv med venskabet med en så klog mand som PG er – faktisk den klogeste jeg kender. Klog på livet, klog på, hvad der er vigtigt, klog på, hvordan vi får det bedste frem i andre. Og han fik en dansk ven, der åbenbart også kunne give ham noget tilbage.

Med dovne ører havde jeg ikke fået denne bedste ven. Og her ligger for mig det bedste argument for, at vi skal dyrke det nordiske. Når du kan dansk – og her er der endnu en grund til, hvorfor vi skal dyrke det danske her i Sydslesvig, så vi virkelig kan dansk - kan du få nære nordiske venner –

og er der noget bedre end at kunne få nære venner?

Jeg siger altså: Hold fast i Norden – selvom Norden ikke stemte på Danmark til Melodi Grand Prix – det ville være en SKAM at miste.

Ja, måske er det nordiske allerede så langt væk, at jeg burde sige: Vi må erobre Norden tilbage – og det kan Dronning Margrethe ikke klare for os denne gang – vi må selv bruge vore ører.

Alter Schwede, se at komme i gang!